

Міністерство освіти України
Рівненський державний гуманітарний університет
Рівненський інститут слов'янознавства
Київського славистичного університету
Міжнародний економіко-гуманітарний
університет ім. С.Я. Дем'янчука

Слов'янські мови та літератури:
історія, сучасний стан
та перспективи розвитку

М а т е р і а л и
міжвузівського семінару

Рівне – 2007

ББК 80.4

С 48

УДК [811 + 82] = 16

Слов'янські мови та літератури: історія, сучасний стан та перспективи розвитку. Матеріали міжвузівського семінару. – Рівне: РДГУ, 2007. – 238 с.

У збірнику вміщено статті з актуальних проблем славістики викладачів та студентів – учасників Міжвузівського славістичного семінару. Основні теми поданих публікацій стосуються питань історії, сучасного стану та тенденцій розвитку слов'янських мов і літератур (зокрема української, російської, польської та чеської), а також методики їх викладання.

Упорядники - кандидат філологічних наук, доцент

Самборська І.М.

кандидат філологічних наук, доцент

Сербіна Т.Г.

Відповідальний за випуск - кандидат філологічних наук, доцент

Сербіна Т.Г.

*Друкується за рішенням Вченої ради
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 3 від 26 жовтня 2007 року)*

Матеріали публікуються в авторській редакції.

5. www.guelman.ru/slava/akunin/danilkin.html
6. <http://www.fandorin.ru/akunin/reviews.html>

Мазяр В.В.

(Ровенский государственный гуманитарный университет)

ЛИТЕРАТУРНЫЕ ПОРТРЕТЫ СОВРЕМЕННОКОВ Н.А.НЕКРАСОВА

Проблема нового человека, положительного идеала была одной из центральных в русской литературе 60-х годов 19 века. В поэзии этого времени проблему положительного героя наиболее широко разработал Н.А.Некрасов. Ему удалось создать галерею образов современников. Многие из них были задуманы как художественно обобщенные портреты конкретных общественных и литературных деятелей.

Так, в стихотворении “Памяти Белинского” (1853), поэме “В.Г.Белинский” (1855), в отрывке “Белинский был особенно любим...” (сцены из лирической комедии “Медвежья охота” (1867)) поэт воспроизводил черты духовного облика В.Г.Белинского. Слова “Упорствуя, волнуясь и спеша...” (“Памяти Белинского”) – оказались настолько точной и меткой характеристикой великого критика, что И.С.Тургенев использовал их в своих мемуарах.

Отдельные стихотворения поэт посвятил Н.В.Гоголю (“В день смерти Гоголя”, 1852), Т.Г.Шевченко (“На смерть Шевченко”, 1861), Н.А.Добролюбову (“20 ноября 1861”, 1861), Д.И.Писареву (“Не рыдай так безумно над ним...”, 1868), Н.Г.Чернышевскому (“Пророк”, 1874).

Достаточно полно в литературе, посвященной анализу творчества Н.А.Некрасова, разработана тема изображения современников в лирике поэта: Добролюбова, Белинского, Чернышевского, Писарева.

Представляют интерес созданные поэтом литературные портреты наших соотечественников, великого Кобзаря и одного из подлинных мастеров сатиры и юмора Н.В.Гоголя. Стихотворение “На смерть Шевченко” (1861) было написано после появления некролога.

Именно поэтому Николай Алексеевич так начинает повествование:

Не предавайтесь особой унылости:
Случай предвиденный, чуть не желательный.
Так погибает по Божией милости
русской земли человек замечательный.

Нам известно, что устроители вечера в честь памяти Шевченко в апреле 1861 г. намерены были превратить его в вечер – благодарение авторам крестьянской реформы. Замысел либеральных “поминальников” был сорван целенаправленными действиями революционной демократии, представитель которой Н.А.Некрасов, прочел на вечере названное выше стихотворение, обвинявшее правительство в убийстве поэта и взывавшее к борьбе во имя справедливости.

Похороны Шевченко, в которых по зову “революционеров 61-го года” приняли участие русские, украинцы, грузины, армяне, стали первой открытой антиправительственной политической демонстрацией.

В.М.Морозов обратил внимание, что строки “Так погибает по Божией милости / Русской земли человек замечательный” из стихотворения Некрасова “На смерть Шевченко” содержит ключ к проявлению истинного отношения круга “Современника” к безвременной смерти украинского поэта-революционера.

Образ Кобзаря в этом произведении становится символом поэта – человека. Стихотворение явилось актом мужества и верности, оно дышит стремлением поддержать друзей и соратников поэта в тяжкую годину утраты.

Впечатление цельности, собранности, поэтичности образа возникает благодаря тому, что он “выстраивается” с помощью картин – обзрений:

Всё он изведал: тюрьму петербургскую,
Справки, доносы, жандармов любезности.
Всё – и раздольную степь Оренбургскую.
И её крепость...

Нередко автор синтезирует метафору с другими изобразительными средствами и происходит своего рода поэтическое укрупнение образа. Вместе с тем отсекаются “мелочи жизни”, слишком заземляющие или принижающие образ:

С давнего времени: молодость трудная,
Полная страсти, надежд, увлечения.

Смелые речи, борьба безрассудная.

Вслед за тем долгие дни заточения.

Н.А.Некрасов последовательно изображает своего героя перед рядом преград, которыми проявляются его человеческие качества. И он достаточно успешно их преодолевает.

... В нужде, в неизвестности

Там, оскорбляемый каждым невеждою,

Жил он солдатом с солдатами жалкими,

Мог умереть он, конечно, под палками,

Может, и жил-то он этой надеждою.

Но, сократить не желая страдания,

Поберегло его в годы изгнания

Русских людей провиденье ирривое.

Кончилось время его несчастливое,

Всё, чего с юности ранней не видывал.

Милое сердце, ему улыбалось.

В торжественных и скорбных стихах поэта как бы соединились признаки двух старинных поэтических жанров: оды и эпитафии. От оды идет воспевание героя. Как и эпитафия, стихотворение повествует о заслугах умершего. Неповторимо это сочетание величавой приподнятости тона и сжимающих сердце скорбных нот.

В стихотворении наряду с реалистическим изображением действительности можно отметить и элементы романтизма, которые обогащают его, это проявляется в таких чертах романтического стиля, как подчеркнутая активность авторской позиции, ореол избранничества героя, исключительная насыщенность тропами.

Широта социального видения Н.А.Некрасова, глубина постижения им внутреннего мира человека требовали пересмотра старых жанровых форм лирики, её языка и мелодики. Так, в традиционных одах воспевались военные победы, цари, полководцы, государственные деятели; поэт в же стихотворениях одического, торжественного звучания прославил революционных борцов, “заступников народных” (“Памяти Белинского”, “Памяти Добролюбова”, “На смерть Шевченко” и др.). В этих творениях автор обращался обычно к ямбу – четырехстопному.

О Гоголе – “страдалце за наши пороки”, “нашем преобразователе” – писал Некрасов в стихах (“Блажен незлобивый

поэт”) и позднее (“Кому на Руси жить хорошо”). Именно о таком Гоголе говорил он в письмах: “Вот честный-то сын своей земли. Больно подумать, что частные уродливости этого характера для многих служат помехою оценить этого человека, который писал не то, что могло бы более нравиться, и даже не то, что было легче для его таланта, а добивался писать то, что считал полезнейшим для своего отечества. И погиб в этой борьбе, и талант, положим, свой во многом изнасиловал, но каково самоотвержение. Как ни озлобляет против Гоголя всё, что нам известно из закулисного и даже кой-что из печатного, а всё-таки в результате это благородная и в русском мире самая гуманная личность – надо желать, чтоб по стопам его шли молодые писатели в России”.

В творчестве Некрасова идея наследования духовного опыта органична и очень важна. В стихотворении “В день смерти Гоголя” (1852) образ Николая Васильевича становится символом писателя – гражданина; здесь впервые возникает столь характерный для некрасовской лирики мотив любви – ненависти.

Со всех сторон его кланут
И, только труп его увидя,
Как много сделал он, поймут,
И как любил он – ненавидя!

У Некрасова был редкостный дар: он как никто умел восхищаться душевной красотой своих сподвижников. Поэт создал хвалебные гимны, в которых он воспеваеет Белинского, Гоголя, Шевченко и др. – плеяду дорогих его сердцу друзей. Этими гимнами он стремится создать как бы некий пантеон для демократии, для её будущих молодых поколений, пантеон её героев и мучеников.

Король О.Ю.

(Рівненський державний гуманітарний університет)

ПОЕТИКА ЛІРИКО-АВТОБІОГРАФІЧНОЇ ОПОВІДІ В РОМАНІ І.БУНІНА «ЖИТТЯ АРСЕНЬЄВА»

Роман „Життя Арсеньєва” – один з найбільш вагомих ліричних творів І. Буніна емігрантського періоду. Головним джерелом ліризму в романі є сповідальна форма оповіді. Даний твір є унікальним за своєю жанровою природою, що до сьогодні

ЗМІСТ

Передмова	3
-----------------	---

СЛОВ'ЯНСЬКІ МОВИ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Воробьева Л.М. Слово и его значение: к вопросу о внутренней форме слова	6
Чеберяк А.М. Комунікативні ролі автора і адресата у реалізації мовленнєвого жанру „відкритий лист”	9
Мандрик Н.В. Джерела східнослов'янських граматичних традицій (XI – XIII ст.)	13
Самборская И. Н. Функционирование образных архетипов в современном русском языке	17
Сербина Т.Г. Приемы использования логоэпистем в русскоязычных газетах Украины	21
Совтис Н. М. Фонетична й граматична адаптація українських лексичних запозичень до норм польської літературної мови	26
Смерчко А. А. Авторська трансформація фразеологізмів	29
Кондзеля Е. С. Перформативы как средства выражения побудительности в русском и польском языках	33
Степанова О. І. Про деякі параметри зіставних досліджень (на матеріалі української та російської мов)	37
Мединська Н.М. Вираження семантики дистрибутивності в дієсловах з подвійними префіксами в сучасній українській та російській мовах	40
Шульжук Н.В. Основні питання лінгвістичної теорії діалогу	44
Щербачук Н. П. Особливості функціонування та морфологічне вираження детермінантів у діалогах	48
Вовчук Н.И. Коннотативность поэтических новообразований ..	51
Лукашенко Ю. Національно-культурна специфіка номінацій жінки в польській розмовній мові	57
Ващук К. Емоційно-експресивна лексика у польській пресі	61
Сорока М. Віддієслівні іменники у сучасній польській мові (структурно-семантична та стилістична характеристика)	66
Любінська Н. Парадигматичні відношення дієслів руху в сучасній польській мові	70

Дем'яненко І. Фразеологія польського студентського сленгу (на матеріалі словника Kaczmarek L., Skubalanka T., Grabias S. Słownik gwary studenckiej. -Lublin, 1994)	74
Мичко І. Особливості вживання числівників у конфесійному стилі	78
Глодовська О. Мовні особливості казок О.С.Пушкіна	81
Примак Е. Речовий етикет в письмах А.С.Пушкіна.....	86
Кононенко М. Антропоними в романе М.А.Булгакова «Мастер и Маргарита»	90

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СЛОВ'ЯНСЬКИХ ЛІТЕРАТУР У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ

Матчук А.Л. Слово як феномен людського буття	96
Гнатів Т. О. „Українська школа” та Юліуш Словацький в контексті українсько-польського пограниччя	102
Миролюк В.М. Особливості хронотопу у творчості Марка Черемшини	105
Старух О.В. Проблема самоідентифікації жінки у повісті Н.Зборовської „Валя”	110
Синевич Б. М. Літературознавчий дискурс 20-х років: тексти і контексти.....	115
Нестерук С.М. „Неоміфологізм” в контексті художніх пошуків письменників ХХ століття.....	125
Матвейчук М.И. Лирическая проза о великой отечественной войне	132
Белова С.А. Особливості конфлікту та героя в романах Б.Акуніна.....	146
Мазяр В.В. Литературные портреты современников Н.А.Некрасова	152
Король О. Ю. Поетика лірико-автобіографічної оповіді в романі І.Буніна „Життя Арсеньєва”.....	155
Хмель В.А. Соціальні й філологічні аспекти творення антирежимного фольклору	161
Липинская О. «Евгений Онегин» А.С.Пушкіна как роман в стихах: традиции и новаторство.....	167
Дячук І. Своєрідність поезики Йосипа Бродського (1958-1972 років творчості).....	173

Басюк І. Проблема злочину і кари в романі М.Булгакова „Майстер і Маргарита”	176
Гончарук О. Гейне в українських перекладах.....	182

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Груба Т.Л. Проблема мовної особистості в сучасній психолінгвістиці та лінгводидактиці	187
Лещенко Г. П. Проблема формування комунікативної компетенції школярів у російській та українській лінгводидактиці	192
Свірчук Т. І. Проблема статусу соціокультурної компетенції у навчанні мов.....	197
Овдійчук Л. М. Взаємодія мистецтв на уроках української та зарубіжної літератури	201
Довгалець Л. Реалізація міжпредметних зв'язків на уроках української мови у 5 класах.....	205
Суहाцька Л. Особливості побудови системи вправ з розвитку діалогічного мовлення	211
Колосинська М. Комунікативна гра як засіб реалізації мети і завдань шкільної мовної освіти.....	218
Хомич Н. Вивчення життя та творчості Ольги Кобилянської у школі на основі особистісно зорієнтованого навчання	222
Шолудько О. Вивчення життя і творчості Василя Стуса у школі із застосуванням методу проєктів.....	227
Відомості про авторів.....	232

Наукове видання

М а т е р і а л и
міжвузівського семінару
„Слов'янські мови та літератури:
історія, сучасний стан та перспективи розвитку”

Упорядник – **Самборська І.М.**
Відповідальний за випуск – **Сербіна Т.Г.**
Комп'ютерна верстка – **Третяк О.Ю.**

Підписано до друку 21.11.2007 р. Формат 60x84 1/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 12,05. Обл. вид. арк. 12,05.
Замовлення № 25/1 Наклад 100.

У збірнику вміщено статті з актуальних проблем славістики викладачів та студентів – учасників Міжвузівського славістичного семінару. Основні теми поданих публікацій стосуються питань історії, сучасного стану та тенденцій розвитку слов'янських мов і літератур (зокрема української, російської, польської та чеської), а також методики їх викладання.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

ББК 80.4

М 34

УДК [811 + 82] = 16

Матеріали міжвузівського семінару „Слов'янські мови та літератури: історія, сучасний стан та перспективи розвитку”. – Рівне: РДГУ, 2007. – 238 с.